

Lausunto varhaiskasvatussuunnitelman perusteista

Liikkumisen merkitys pienten lasten hyvinvoinnille, kasvuille ja kehitykselle olennaisen tärkeää Valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista on tulossa ensimmäistä kertaa lakisääteinen normi, joka ohjaa varhaiskasvatuksen toteuttamista ja laatua koko maassa. **Valtion liikuntaneuvosto painottaa, että tässä yhteydessä on välttämätöntä vahvistaa käytäntöjä, jotka tukevat pienten lasten riittävää liikkumista, motoristen perustaitojen oppimista ja siten myös lasten hyvinvointia ja terveyttä koko elämänsä aikana. Toiminnan kehittämisen lähtökohtana tulee olla, että pienillä lapsilla on oikeus ja mahdollisuus liikkua suositusten mukaisella tavalla.**

Reagointia todella tarvitaan, sillä ylipaino-ongelmat, motoristen perustaitojen rapautuminen ja epäterveellisten elintapojen kasautuminen ovat keskeisimpiä lasten hyvinvointia ja terveyttä vaarantavia tekijöitä nyt ja pahimmassa tapauksessa myös tulevaisuudessa.

Varhaislapsuudessa luodaan perusta positiiviselle koetulle pätevyydelle ja käsitykselle itsestä oppijana. Tällä hetkellä pienten lasten liikkumisen tavoista ja määrästä ei tiedetä riittävästi, mutta yksittäiset tutkimukset osoittavat, että valtaosan 3–6-vuotiaista lapsista tulisi päivittäin liikkua enemmän. Jo kolmen vuoden iässä fyysisen aktiivisuuden määrä ja passiivinen elämäntapa alkavat urautua. **Tuore tutkimustieto vahvistaa liikkumisen tärkeyden myös kehitettäessä kognitiivisia taitoja ja oppimisvalmiuksia, kuten keskittymiskyky, tiedonkäsittely- ja muistitoiminnot.**

Valtakunnan tasolla varhaiskasvatuksen laatu liikkumisen osalta vaihtelee merkittävästi. Osasta päiväkotiteja ohjattu liikunta puuttuu tällä hetkellä kokonaan ja hoitopäivä sisältää runsaasti fyysistä paikallaanoloa ja istumista. Kaikilla varhaiskasvattajilla ei ole riittävää osaamista suunnitella ja toteuttaa lapsen kasvua ja kehitystä tukevia toiminnallisia leikkihetkiä liikkumisen näkökulmasta, koska eri oppilaitosten tarjoaman opetuksen määrä ja sisältö vaihtelevat suuresti. Päiväkotien piha-alueita kunnostamalla ja liikuntavarusteita hankkimalla olisi mahdollista kannustaa lapsia liikkeen pariin.

Valtion liikuntaneuvosto painottaa:

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä ja tavoitteista, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien ja muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Perusteiden tavoitteena on ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. **Asiakirja on yksi tärkeimmistä mahdollisuuksista luoda Suomeen käytäntöjä, jotka tukevat lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista pitkällä aikajänteellä.** Valtion liikuntaneuvosto pitää arvokkaana sitä, että asiakirja on valmisteltu huolella ja laajasti asiantuntijoita kuulemalla. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatiminen on säädetty Opetushallitukselle, joka vastaa myös esiopetuksen ja perusopetuksen kehittämisestä. Tämä voi keskeisiltä osin vahvistaa lasten johdonmukaisen kasvatustoiminnan jatkuvuutta.

Lasten liikkuminen, leikki, innostus ja ilo on onnistuttu kuljettamaan läpi asiakirjan asianmukaisesti. Kohdassa *Kasvan, liikun ja kehityn* keskeiset asiat liikkumisen huomioimisesta ja liikuntakasvatuksen toteuttamisesta sisältöineen ja ympäristöineen nousevat melko hyvin esille. **Sen sijaan perustelut riittävälle fyysiselle aktiivisuudelle, omaehtoiselle ja ohjatulle liikkumiselle kaipaavat vahvistusta – nyt mainitaan yleisellä tasolla vain kehitys, terveys ja hyvinvointi.** Opetushallitus voisi tässä yhteydessä hyödyntää varhaisvuosien liikuntasuosituksen yhteydessä laadittua tieteellistä yhteenvetoa pienten lasten liikkumisesta, joka julkaistaan 7.9.2016.

Tärkeää olisi korostaa myös koko varhaiskasvatushenkilöstön osallistumista ja vastuuta sekä riittävän osaamisen hankkimista, jotta jokainen pienten lasten kanssa toimiva osaa suunnitella ja toteuttaa

monipuolista, lapsen tarpeista lähtevää liikuntaa sekä havainnoida ja arvioida lasten liikkumista, motorista kehitystä, oppimista ja taitoja. Valtion liikuntaneuvosto painottaa, että varhaiskasvattajien koulutuksen sisältöjä ja minimimääriä liikunnan osalta tulisi valtakunnallisesti ohjata nykyistä selkeämmin. Varhaiskasvatuksen henkilöstön liikunta- ja hyvinvointiosaaminen tulee varmistaa määritellyn täydennyskoulutusvelvoitteen avulla.

Kappale kasvan, liikun ja kehityn olisi perusteltua sijoittaa luvun 4.5. alkuun *Oppimisen alueet* otsikon alle, sillä se muodostaa perustan luvussa esiteltäville muille asioille. Lisäksi perusteiden arvoperustan kohdassa *Terveellinen ja kestävä elämäntapa* olisi tärkeää nostaa selkeämmin esille liikkumisen merkitys terveellisen ja kestävä elämäntavan yhtenä keskeisenä peruspilarina.

Varhaiskasvatustyötä ohjaavat jatkossa paitsi valtakunnallinen, mutta myös paikalliset ja henkilökohtaiset varhaiskasvatussuunnitelmat. Parhaimmillaan suunnitelmatyöllä on mahdollista parantaa varhaiskasvatustyön laatua ja yhdenmukaistaa varhaiskasvatuskäytäntöjä keskeisissä asioissa. **Liikuntaneuvosto painottaa fyysisen aktiivisuuden ja sen aktivoinnin ja arvioinnin sisällyttämistä yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Siten toimimalla on mahdollista kannustaa ja tukea lapsen pääsyä liikunnallisen elämäntavan polulle.**

Pienten lasten liikkumisesta ja fyysisestä toimintakyvystä tiedetään toistaiseksi riittävästi.

Varhaiskasvatuksessa valtakunnallinen seurantajärjestelmä toteutuu tällä hetkellä laajan 4-vuotistarkastuksen yhteydessä neuvolassa. Liikkumisen esille nosto neuvolatyössä kuitenkin vaihtelee. Perusopetuksen puolella 5.- ja 8.-luokkalaisille on luotu valtakunnallinen fyysisen toimintakyvyn seurantajärjestelmä, jossa kerättävää tietoa on mahdollista hyödyntää osana peruskoululaisten laajaa terveystarkastusta. Järjestelmän soveltuvuutta myös pienten lasten fyysisen toimintakyvyn ja motoristen perustaitojen oppimisen seurantaan on järkevää selvittää.

Luonnoksessa todetaan, että varhaiskasvatuksessa pedagoginen dokumentointi on toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin perusta. Pedagogisella dokumentoinnilla tarkoitetaan jatkuvaa havainnointia ja tilannekohtaista tulkintaa sekä ymmärrystä pedagogisesta toiminnasta. **Tässä yhteydessä tulisi muistaa myös lapsen liikkumisen ja motoristen perustaitojen havainnointi, dokumentointi ja seuranta. Erityisesti vähän liikkuvat ja motorisista ongelmista kärsivät lapset tarvitsevat erityishuomiota.**

Varhaiskasvatustilain mukaisesti kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa. **Tiedon siirtyminen ja yhteistyö neuvolan, varhaiskasvatuksen ja vanhempien välillä on olennaisen tärkeää.**

Valtion liikuntaneuvosto pitää tärkeänä, että luonnoksessa on huomioitu lähiluonto sekä oppimisen kohteena että oppimisympäristönä. Lähiluonnossa retkeily ja luonnon tutkiminen ovat tärkeä osa varhaiskasvatusta. **Luontoympäristö itsessään ja sieltä löytyvä luontomateriaali innostavat lapsia leikkimään ja liikkumaan. Liikkuminen luonnossa myös erinomaisesti kehittää lapsen motoriikkaa.**

Tapio Korjus
puheenjohtaja
valtion liikuntaneuvosto

Minna Paajanen
pääsihteeri
valtion liikuntaneuvosto